

Motion till riksdagen 2020/21:645

av Adam Marttinen m.fl. (SD)

Åtgärder mot unga lagöverträdare

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sänkt straffmyndighetsålder och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ungdomsreduktion och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjlighet att döma unga lagöverträdare som vuxna och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler drogtestar av barn under 15 år och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler brott som begåtts av personer under 15 år ska utredas och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kombination av inskränkningar i rörelsefriheten vid ungdomsövervakning och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder på grund av misskötsamhet vid ungdomsövervakning och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ungdomsövervakning endast ska kunna dömas ut för omyndiga personer och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Brottligheten kryper allt längre ner i åldrarna. Allt grövre brott begås av ungdomar och barn. Hälften av dem som någonsin kommer att begå brott inleder brottskarriären innan de har fyllt 15 år. Innan de har lämnat tonåren bakom sig kommer de att ha avverkat hälften av alla brott som de kommer att begå under sin livstid.

Alltför ofta hörs rop om fritidsgårdar och brister i skolor när unga lagöverträdare diskuteras. Att möjligheten till ett fruktsamt och skötsamt liv finns för alla som växer upp i Sverige måste naturligtvis garanteras. Likaså måste vi våga ta tag i den brotts-

lighet som befäster sig i allt yngre åldrar och våga möta den med konsekvenser som både avskräcker kriminella gärningar och möjliggör insatser i syftet att vända utvecklingen för de barn och ungdomar som hamnar på fel bana.

Sänkt straffmyndighetsålder

Allt yngre barn begår i dag brott. Inom den organiserade kriminaliteten finns en medvetenhet om den ansvarsfrihet som finns för dem under 15 år. De utnyttjas för en rad olika kriminella gärningar just på grund av detta, exempelvis narkotikahandel. Personer som inte är straffmyndiga begår dock fler typer av brott än endast sådana de utnyttjas för av kriminella gäng; våldtäkter och rån förekommer med bekymmersam frekvens.

Det torde stå klart att personer som är kapabla att begå sådana gärningar även är kapabla att möta den rättmätiga konsekvens ett straff för en sådan gärning innebär. Straffet bör naturligtvis anpassas utifrån gärningsmannens ålder, men i vissa fall är gärningen så pass grov att detta vore otänkbart ur ett brottsofferperspektiv. Med anledning av vad som nu har anförts bör en utredning tillsättas där en sänkning av straffmyndighetsåldern föreslås.

Ungdomsreduktion

Den svenska myndighetsåldern är 18 år. När en person når denna ålder är han eller hon vuxen och fullt ansvarig för sina handlingar. Detta gäller dock inte kriminella gärningar, där personer mellan 18 och 21 år åtnjuter en straffreduktion på grund av deras ålder. Det torde anses som stötande att personer anses vuxna och mogna nog att ta ansvar för sina handlingar förutom när det gäller brott.

Straffrabatten för unga myndiga, de mellan 18 och 21 år, bör därför avskaffas. Straffreduktionen för de mellan straffmyndighetsåldern, i dag 15 och 17 år, bör som följd revideras och reduceras.

Möjlighet att döma unga lagöverträdare som vuxna

I den bästa av alla världar är barn just barn och ungdomar är ungdomar. I den världen kan inte barn tillmätas någon skuld och ungdomar som har hamnat snett behöver främst en hjälpsamt skjuts i rätt riktning. Det är en sådan värld dagens lagstiftning är utformad för; det är dock en sådan värld vi inte längre lever i. När allt grövre kriminalitet begås av personer allt längre ner i åldrarna försvinner effekten av de förlåtande påföljder som föreskrivs för yngre lagöverträdare. Repressalierna saknar reell effekt. Även med en bibehållen ungdomsreduktion för omyndiga bör det finnas brott som anses så pass allvarliga att gärningsmannen bör dömas som vuxen. Detta gäller exempelvis mord, grov misshandel, våldtäkt och rån med förnedringsinslag. Hänsynslösa, utdragna och sadistiska brott kan inte ursäktas med personens ålder. Vid sådan allvarlig och hänsynslös brottslighet bör personer som är under 18 år men över 15 år kunna prövas som om de vore vuxna och således utan den straffreduktion som även framgent tillämpas för omyndiga personer.

Fler drogtester av icke straffmyndiga barn

Trots förändringar i lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare har polisens nya möjlighet att drogtesta icke straffmyndiga barn inte nyttjats särskilt ofta. En förklaring har varit otydlighet kring vad lagen innebär. Utökade drogtester av unga är en viktig insats för att förebygga brott. Därför bör lagen revideras till att presumption om behov av socialtjänstens insatser ska föreligga om det finns skäl att anta att den minderårige är påverkad av narkotika.

Fler brott som har begåtts av icke straffmyndiga personer ska utredas

Förutsättningarna att förhindra ett liv i brottslighet är bättre ju tidigare de första insatserna sker. Ofta uteblir konsekvenserna för icke straffmyndiga som har begått brott. Detta beror ofta på att brotten, även grövre sådana, inte blir utredda. En riktad insats för att förbättra kunskapen hos socialsekreterarna och förtydliga den rådande lagstiftningen så att fler brott där den misstänkte gärningsmannen är minderårig utreds, är önskvärt.

Påföljder för unga lagöverträdare

Riksdagen har vid flertalet tillfällen tillkännagivit för regeringen att det ska kunna utdömas fler lämpliga påföljder för unga lagöverträdare i form av bland annat helgavskiljning med fotboja. Regeringen lade under riksmötet 2019/20 fram proposition 2019/20:3544 som föreslog institutet ungdomsövervakning. Det är välkommet att så skedde då beredningen dröjt, men de förslag som lämnades saknar vissa delar för att utgöra en effektiv påföljd.

Inskränkningar i rörelsefriheten

Utgångspunkten att inskränkningarna bör utformas på ett sådant sätt att de är ägnade att förebygga den dömdes återfall i brott är essentiell. Det är därför anmärkningsvärt att regeringen, till skillnad från Kriminalvården, inte anser att helghemarrest ska kunna kombineras med en eller flera andra typer av rörelseinskränkningar. Regeringens ståndpunkt i denna fråga torde anses stå i strid med de utgångspunkter för utformningen av inskränkningarna som redogörs för. Syftet med inskränkningarna är att förebygga återfall på individnivå.

För att uppnå detta bör enligt regeringen utformningen i möjligaste mån anpassas till vad som är lämpligast i det enskilda fallet. Med hänvisning till behovet av likformighet och rättssäkerhet anförs att det bör finnas en typ av inskränkning som kan vara generell tillämpbar och som kan utgöra såväl en måttstock som en övre gräns för hur ingripande rörelseinskränkningen kan vara.

Sverigedemokraterna delar denna synpunkt men anser till skillnad från regeringen att detta inte motiverar ställningstagandet att helghemarrest inte kan kombineras med en eller flera andra inskränkningar av rörelsefriheten. Det kan finnas, som remissinstanser

som Kriminalvården påpekar, ett behov av att exempelvis under vissa helgdagar, såsom Valborg, där riskmiljöer förekommer meddela föreskrifter i övrigt. Med anledning av vad som nu har anförts bör riksdagen ge regeringen till känna att olika rörelseinskränkande föreskrifter ska kunna kombineras med helghemarrest. En utredning om den maximala omfattningen av detta bör tillsättas och skyndsamt genomföras i syfte att revidera lagstiftningen i denna del.

Åtgärder på grund av misskötsamhet

Påföljden ungdomsövervakning innebär relativ frihet under ansvar. Syftet med påföljden är att skapa förutsättningar för den enskilde att inom ramen för påföljden aktivt ta steg tillbaka till laglydighet samtidigt som samhället utövar kontroll över riskerna med den relativa friheten. De åtgärder som anfördes under avsnitt 5.5 i proposition 2019/20:118 bör bemötas med viss skepsis. Ringa fall av överträdelser av verkställighetsplanen bör inte föranleda ett undanröjande, men rekvisitet väsentlig bör anses vara för högt ställt. Upprepade moment av överträdelser av föreskrifter även av ringa art bör kunna motivera ett undanröjande av påföljden, om inga godtagbara anledningar till överträdelserna finns. Detta bör ges regeringen till känna.

Tillämpningsområde

De personer som är myndiga bör anses vara det även när påföljden för brott bestäms. Huvudregeln att ungdomsövervakning endast ska tillämpas för den som vid lagföringstillfället är under 18 år är således naturlig. Regeringen anför dock att om det finns särskilda skäl bör ungdomsövervakning även kunna dömas ut för en person som vid lagföringstillfället har fyllt 18 men inte 21 år. I Regeringskansliet bereds nu (i september år 2020), såsom regeringen anför, SOU 2018:85 Slopade straffrabatt för unga myndiga. I likhet med de tillkännagivanden som ligger till grund för det ärendet bör även huvudregeln gällande myndiga lagöverträdare tillämpas i detta ärende. Ungdomsövervakning och andra särskilda påföljder för unga bör således endast kunna dömas ut för dem som är omyndiga.

Adam Marttinen (SD)

Katja Nyberg (SD)

Bo Broman (SD)